

מקדש במלוה

קידושין (ו):

ראב"ד על הרמב"ם הנ"ל (ה' ט"ו)
ר"ן על הרי"ף הנ"ל (ד"ה אמר אביי), עד " ... הרב
אלפס ז"ל"
[שיטה רביעית, הנובעת מעניני ריבית - תוס' (ד"ה
דארווח), סוף דברי הר"ן, וחידושי הראב"ד]

מקדש במלוה

משנה קידושין (כו.), לפחות עד " ... במשיכה",
ובתחילת הגמרא שם עד " ... בכסף יקנו"
משנה ב"מ (מד.), "כיצד ... שאינו עומד בדיבורו"
גמרא ב"מ (מו:), "כיצד משך ... מיד ליד"
< (ובח' השורות הבאות, הגמרא דנה
מדוע ר' יוחנן לא קיבל את דרשתו של
ריש לקיש.)

מה קשה לך באותה גמרא? מה חסר בה?

רמב"ן שם (מו: סוף ד"ה דבר תורה), "אלא עיקר
משמעותיה ..."

רשב"א שם (סוף ד"ה אמר), "אלא מסברא ..."

גמרא קדושין (ו:), "אמר אביי ... דארווח לה
זימנא וברש"י

גמרא קדושין (מו:), "אמר רב ... לא כסיפא לה
מילתא למיתבעיה"

מקדש בהנאת מלוה

רש"י הכא (ו: ד"ה לא צריכא)

רי"ף הכא (ב: בדפי הרי"ף), "אמר אביי ...
להוצאה ניתנה"

רמב"ם ה' אישות (פרק ה' ה' ה"ג, ט"ו)

במה נחלקו הראשונים בפירוש הגמרא?

במה נחלקו הראשונים להלכה?

רשב"א (ד"ה אמר אביי)

במה שיטות נאמרו במחלוקת זו?

מה הם הקושיים שבכל שיטה? האם/איך ניתן
ליישבם?

מהי דעת הרשב"א עצמו? למה?

ועיין עוד -

חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף מז עמוד ב

... אלא עיקר משמעותיה דקרא בכסף הוא דכתיב או קנה ודרך קנייה בכסף והיינו דלא אמרינן הכא מ"ט דר' יוחנן
כדאמרינן מ"ט דר"ל משום דר' יוחנן לאו ק"ו קא דריש ולא קרא קא דריש אלא סתם קנין במעות קאמר.

חידושי הרשב"א מסכת בבא מציעא דף מז עמוד ב

... אלא מסברא קאמר לפי שרוב הקניינין נעשין בכסף, והיינו דלר"ש בן לקיש בעינן מאי טעמי ולא בעינן אדרי' יוחנן.

שהגיע זמנה והמעוה בידה, דכיון דבעל כרחיה יכול לגבותם [הרי] כאלו גבאם. גם זה אינו מחזור ²⁷⁷, דכל שלא גבאם ממש מלוה היא, ויכולה לפרעם לאחרים, ומלותו של זה אינה בעולם.

אילימא דאזופא ²⁷⁸ ארבעה בחמשה ריבית מעליא היא ואסיקנא דארווח לה זימנא. ואיכא למידק מאי שנא ארבעה בחמשה דקא יהיב לה האי טופיינא בקדושיה, ומאי שנא כי ארוח לה זימנא בקדושיה, הכא והכא אתתא היא ליה ברבית מלותה, אטו מאן דארווח זימנא ושקיל דינר מי שרי. וי"ל כיון דגופה ממש לא קני ליה לא הוי רבית אלא שאסור משום הערמת רבית ²⁷⁹, אבל כי קצץ ארבעה בחמשה ובדמי ההוא דינר של רבית קא שקיל לה הוי רבית מעליא, דהוה ליה כמאן דשקיל פחות משהו פרוטה בדמי ההוא דינר, ורבית מעליא הוא דהא אחשביה איהו בדינר, כך תירץ הראב"ד ז"ל.

אלא אמר רב אשי ככולהו קני לבר מאשה גזירה שמוא יאמרו אישה נקנית בחליפין. כך היא הגירסא הנכונה ²⁸⁰, ולמקצת ספרים דגרסי לפי שאין אשה נקנית בחליפין אפשר לפרש ²⁸¹ דאע"ג דהני לאו חליפין נינהו, מ"מ כעין חליפין נינהו דהא לית לה הנאה לאתתא במתנה זו כעין חליפין, וכל שאין לה הנאה אינה מתקדשת בו דלא מקניא ביה נפשה. ואע"ג דאפשר דמתהניא ביה בשוה פרוטה בין נתינה לחזרה, מ"מ איהו לאו בהנאה זו מקדשה אלא בגופו של מנה, ומנה נתן לחזרה, דאי לא מחזירתו לא מקדשה, וכי מהדר ²⁸² ליה במאי מקדשא, ומשום דחליפין ממעטי ממנינא דמתניתין תלי האי דלא תניא בחליפין דתניא, וקשיא לי אפילו ²⁸³ לגירסה הראשונה דכיון דגזרינן באשה כדי שלא יאמרו אשה נקנית בחליפין ולא גזרינן ביה נמי בפדיון הבן, משמע דבן נמי פדוי בחליפין, ובפדיון הבן

מסולקות הימנה לא אמר כלום. הרבה תירוץ נאמרו בה. והתירוץ הנכון ²⁸⁴ דלשון אין לי עסק בו אינו לשון מתנה ולא לשון הפקר, כדאי בכריתות ²⁸⁵ גבי הא דאמר ר"ל הנותן מתנה לחברו ואמר הלה אי איפשי בה כל הקודם בה זכה, ואקשינן עלה מההיא דאין לי עסק בה לא אמר כלום, ופריק שאני התם דמדין ודברים הוא דסליק נפשית. לומר שאין זה לשון הפקר ולא ²⁸⁶ לשון שאינו רוצה בו, אלא שיהא לעצמו, והלכך לגבי שדה לשון הבאי הוא, שאין השדה זוכה בעצמו, אבל בעבד מהני דזוכה הוא בעצמו.

אמר אביי המקדש במלוה אינה מקודשת בהנאת מלוה מקודשת. ואסיקנא הנאת מלוה דארווח לה זימנא, ופירש"י ז"ל שהרוויח לה הזמן ואמר לה התקדשי לי בהנאה זו שהיא היתה נותנת פרוטה בכך בשעת ההרוחה, וכל שכן אם מחל לה המלוה בעצמו ואמר לה בשכר הנאת המחילה. והא דנקט ²⁸⁷ בהרוחת מלוה ולא נקט במחילה מלוה, משום דבעי לאשמועינן שאסור לעשות כן כפני הערמת רבית, וכן פירש הרב אלפסי ז"ל דכתב דהנאת מלוה איתא בעולם אבל המלוה עצמה אינה בעולם. אבל ר"ח ז"ל פירש דשקלינהו מינה והדר אוזפינהו ניהלה, ואמר לה בההיא הנאה דקא שביקנא לך עד כך וכך זימנא מקודשת לי ²⁸⁸, דאי בדלא שקלינהו היכי עדיפא הנאת מלוה ממלוה עצמה יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא, והאי קושיא ליתא, דהנאת מלוה איתא ומלוה גופא ליתא ²⁸⁹, ועוד ²⁹⁰ דלישנא דארווח לא משמע הכי, דהוה ליה למימר דאזיף לה זווי לזימנא, ועוד ²⁹¹ דאם איתא דהיכא דלא שקלינהו מינה לא מיקדשא בהנאת הרוחה, אף בדשקלינהו מינה לא תתקדש, דהא איהו לאו במלוה גופה דיהיב לה מקדש לה אלא בהנאת המתנת זימנא, והיא גופא אינה בעולם, והר"א אב ב"ד ז"ל וכן הראב"ד ז"ל ²⁹² פירשוה במלוה

עו. א. 277 כ"כ הראשונים הנ"ל ותוס' בגיטין שם ובכתובות פג. א ובבבא בתרא מג. א. 278 כד. א. 279 בכתבי היד: אלא, וט"ס הוא. 280 וכ"כ הרמב"ן ועי' ר"ן. 281 בנדפס ובכ"פ נוסף כאן: ומסרה. וז"ל ר"ח (באוצה"ג ובתוס' רי"ד): מאי הנאת מלוה כגון דמטא זימניה למיפרעיה וארווח לה זימנא ואמר לה בההיא הנאה דקא שביקנא לך עד כך וכך זימנא מיקדשת לי, ומסרה לו הממון והחזירו לה ליהנות בו עד הזמן שהרויח לה. 282 וכ"כ הרי"ף. 283 הובא בתלמיד הרשב"א. 284 לפנינו:

דאזקפה דאמר לה ארבע בחמשה הא רבית וכו'. 285 וכ"כ הריטב"א עיי"ש, ועי' גמוקי ועי' תוס' ר"י הוקן, ועי' בפ"י ר"ח בן שמואל בשם הרי"י מיגש. ועי' תוס' ד"ה דארווח. 286 הרמב"ן כתב שכה במקצת נוסחאות וכן גי' רה"ג בספר המקח שער יח וכ"כ העיטור (מהדורת רמ"י) ח"א עמ' 26 בשם נוסחא ספרדית, וכ"ה בר"ח (באוצה"ג) ובשיטה קדמונית. 287 כ"כ הרמב"ן. 288 צ"ל מהדרא. 289 נראה שתיבת "אפילו" מיותרת. דלגי' השנייה ל"ק קושיא זו, דרק באשה אמרי' דאע"ג דמתנה ע"מ להחזיר

לה אמר יפה מהי
מכירה לה א וצ"ל
ונשבע משה מה שכן
כענין דמי פרי תוב טעמך נ
תועב נביא
לד ג ד מי טר טר
תפס טו טו טו
לו ה מרי טר טר טר
לו ה מרי טר טר טר
קט טעמך טר טר טר
טעמך טו
לח ו מרי טר טר טר טו
טעמך טו טר טר טר טר
קל טעמך טו

מרוקא. פירות גרעיני תמרה שמחליקין בהם א"ת הלף: **לאפוקי** מרלו דאמר בכליו של שקנת ממשתק
הלכה כרוב וחרמין נמי פרוק השולט (נישן דף ע"ג וצ"ל ד"ה משום)
בני הילקא תמרח דלמחר לא קני הילקי נפסק אמת לקנייה דרב נחמן
אמר ליה לא עשה ולא כלום דהוה
ליה כליו של מקנה: **וכי** תיתא
פרושי קמפרש ואלא תהומו וי"ז
דועל מטות הניתנת במרחק:

נשרפו חטף בעלירה הקשה ריבין אחמי הפקיעה
מחכים קצין מעות שהא מדאורייתא
לימקו שיטעך שניהם מטות ומשיכה
ותירן אי משיכה גבדה לא הקנה
דלימטר טקח למוכר נשרפו חטף
בעלירה: **א"א** אמרת בשלמא מעות
קנות משום המלך סוכר דרבי ביה ולא
לוקח. פרש"י דטרט מוכר ומגיל
משום שיכול לחזור בו אם יוקירו
ולקוח לא יחזור אם יחלוט ולא וכי
תקנה משיכה בשביל שליטה מהוגנים
דטרט ומגיל לפי שאם יוקירו יחזור
ויקבל עליו מי שפרע שלדיקיס לא
יחזור לעולם אפילו אם יוקירו וי"ל
דודאי לא תקנה אלא משום שאינם
מנהיגים שיחזירו פירות מנרייהם לפרוק
ור"מ מפרש דאם נשרפ יטול הלוקח
לחזור משום אפילו ל"י שמעון דלקמן ודף
ט"ז: **אמתהינתן דר"ס** אומר כל שהכסף
בידו מייחב עובדא דהכא גבדה לדיכ
דחא מתמחה ובעי למנכני דבי פרוק
רופילא אמר רב תתא כדוך שמתק
משיכה במוכרם כן תתק נלקותם
שמעת דלף לר"ס אית ליה דרב תתא
בידו מייחב עובדא דהכא גבדה לדיכ
דחא מתמחה ובעי למנכני דבי פרוק
רופילא אמר רב תתא כדוך שמתק
משיכה במוכרם כן תתק נלקותם
שמעת דלף לר"ס אית ליה דרב תתא
בידו מייחב עובדא דהכא גבדה לדיכ
דחא מתמחה ובעי למנכני דבי פרוק

במרוקא למקניא "לאפוקי מרלו דאמר
בכליו של מקנה קמ"ל למקניא ולא לקניי
ביה רב פפא אמר למעוטי מבבע ורב ובד
ואיתומא רב אשי אמר למעוטי איסורי הנאה
איבא דאמרי ביה אמר רב פפא למעוטי
מבע דכשר אמר רב ובד ואיתומא רב אשי
למעוטי איסורי הנאה אבל "מוריקא לא
אצימך: **אסימון** קונה את המבצע וכו':
מאי אסימון אמר רב מעות הניתנות במימן
לכית המרחץ מיתבי ה"אין מחללין מעשר
שני על אסימון (טו) ולא על מעות הניתנות
במימן לכית המרחץ מכלל דאסימון לאו
מעות הניתנות במימן לכית המרחץ וכי
חייבא פרושי קמפרש והוא לא תנא הדי
המחללין מעשר שני על אסימון דברי רבי
דוסא וחכמים אומרם אין מחללין ושון שאין
מחללין על מעות הניתנות במימן לכית
המרחץ אלא אמר רבי יוחנן מאי אסימון
פולסא ודאורייתא רבי יוחנן למעמייה דאמר
ר' יוחנן רבי דוסא ורבי ישמעאל אמרו דבר
אחר רבי דוסא הוא דאמר רבי ישמעאל מאי
היא דתניא "יצרת הכסף בידך לרבות כל
דבר הנצרך ביד דברי רבי ישמעאל רבי
עקיבא אומר "לרבות ה"כל דבר שיש עליו
צורה: כיצד משך הימנו פירות ואלא תנן
לו מעות אינו יכול לחזור בו וכו': [ואמר
ר' יוחנן דבר תורה מעות קנות ומפני מה
אמר משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו
נשרפו חטף בעלייה סוף סוף מאן דשרא
דליקה בעי שלומי אלא גזירה שמא תפול
דליקה באונס או מוקמת להו ברשותיה מסר
נפשיה טרח ומציל ואי לא לא מסר נפשיה
טרח ומציל ריש לקיש אמר משיכה מפורשת
מן התורה מאי שמעא דריש לקיש אמר קרא
א"יובי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד
עמיתך "דבר הנקנה מיד לידך" ורבי יוחנן
אמר מיד למעוטי קרקע דלית ביה אונאה
וריש לקיש א"כ לכתוב קרא וכי תמכרו ממכר
מ"מיד עמיתך אל תונו או קנה למה לי שמע
מינה למשיכה ור' יוחנן או קנה מאי עביד
ליה מיבעי ליה לכרתניא "ויכי תמכרו ממכר
אל תונו "אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה
מוכר מ"ז תלמוד לומר או קנה אל תונו
ועל ה"רש"י אומר כל שהכסף בידו ידו על
העלוונה מוכר הוא דמצי הרד ביה לוקח לא מצי הרד ביה
בשלמא מעות קנות משום הכי מוכר מצי הרד ביה מצי הרד ביה
אלא אי אמרת מעות אינן קנות לוקח נמי ליהרד ביה אמר לך ריש לקיש
אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לריש לקיש
היינו דאיבא בין ר' שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איבא בין ר"ש לרבנן
איבא בינייהו דרב חסדא "א"אמר רב חסדא כדוך ושתקנו משיכה במוכרין כך
תקנו משיכה בלקוחות ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא תנן
אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדבורו
אי אמרת בשלמא מעות קנות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות
אינן קנות אמאי קאי באבל משום דכרים וכדברים מי קאי באבל והתניא
רבי

מרוקא. כלי העשו מגללי
משמע להקטו טו אלמא
מישטו טו ולא נבדר אחר: לא אצטרך. למימר דלא קאי: הניתנות
בשימן. הנגן מקבל סימנין
משיכה קנות משום הכי מוכר מצי הרד ביה מצי הרד ביה
אלא אי אמרת מעות אינן קנות לוקח נמי ליהרד ביה אמר לך ריש לקיש
אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לריש לקיש
היינו דאיבא בין ר' שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איבא בין ר"ש לרבנן
איבא בינייהו דרב חסדא "א"אמר רב חסדא כדוך ושתקנו משיכה במוכרין כך
תקנו משיכה בלקוחות ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא תנן
אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדבורו
אי אמרת בשלמא מעות קנות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות
אינן קנות אמאי קאי באבל משום דכרים וכדברים מי קאי באבל והתניא
רבי

משיכה קנות משום הכי מוכר מצי הרד ביה מצי הרד ביה
אלא אי אמרת מעות אינן קנות לוקח נמי ליהרד ביה אמר לך ריש לקיש
אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לריש לקיש
היינו דאיבא בין ר' שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איבא בין ר"ש לרבנן
איבא בינייהו דרב חסדא "א"אמר רב חסדא כדוך ושתקנו משיכה במוכרין כך
תקנו משיכה בלקוחות ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא תנן
אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדבורו
אי אמרת בשלמא מעות קנות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות
אינן קנות אמאי קאי באבל משום דכרים וכדברים מי קאי באבל והתניא
רבי

משיכה קנות משום הכי מוכר מצי הרד ביה מצי הרד ביה
אלא אי אמרת מעות אינן קנות לוקח נמי ליהרד ביה אמר לך ריש לקיש
אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לריש לקיש
היינו דאיבא בין ר' שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איבא בין ר"ש לרבנן
איבא בינייהו דרב חסדא "א"אמר רב חסדא כדוך ושתקנו משיכה במוכרין כך
תקנו משיכה בלקוחות ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא תנן
אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדבורו
אי אמרת בשלמא מעות קנות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות
אינן קנות אמאי קאי באבל משום דכרים וכדברים מי קאי באבל והתניא
רבי

הנהרות הב"ח
(טו) גבי נזילת המים
משום ב"ח וכו' והנה
הנהרות

גילון הש"ס
ב"ח אי אמרת בשלמא
טעמך טו ונישן ד' ר' ע"כ:

הנהרות
ב"ח ודאורייתא
הנהרות

תורה אור
ב"ח א [ויקרא]
הנהרות

הנהרות
ב"ח א [ויקרא]
הנהרות

הנהרות
ב"ח א [ויקרא]
הנהרות

הנהרות
ב"ח א [ויקרא]
הנהרות

הנהרות
ב"ח א [ויקרא]
הנהרות

הנהרות
ב"ח א [ויקרא]
הנהרות